

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทย
ด้านการสอนคิดวิเคราะห์***

**The Development of Training Curriculum for
Thai Language Teachers in Analytical Thinking Competencies**

ชาลินี เกษรพิกุล¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ รวมทั้งติดตามผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ที่สอนโดยครู ที่เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ประกอบด้วยครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาจำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 320 คน เลือกมาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ และการวัดผลประเมินผล หลักสูตรดังกล่าวผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเองและทดสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับครู 3 คน 6 คน และ 12 คน ผลปรากฏว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 81.12 / 81.25 เมื่อนำหลักสูตรมาใช้ฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน พบว่าหลังการฝึกอบรมมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม นอกจากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบวัดการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทยจำนวน 30 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.60-1.0 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.78 โดยใช้สูตร KR. 20 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน และจากการติดตามผลกับนักเรียนที่ครูเป็นกลุ่มตัวอย่างนำหลักสูตรไปใช้สอน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนจากครูที่ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม, การคิดวิเคราะห์, สมรรถนะ

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์คุรุศึกษบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม

* เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคุรุศึกษบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2555

E-mail: ajarnchalinee@gmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. รุจิร ภู่อาระ

Abstract

This study aims to develop and evaluate the training programs in improving Thai teacher performance in teaching analytical thinking skills and to monitor the ability of analytical thinking of students taught by teachers who are trained in this course. The samples used in this experimental program were 8 high school teachers and 320 students selected by purposive sampling. Equipment used in this study was a curriculum designed by a researcher for training Thai language teachers consisting of purpose, teaching content, media and instruments, and measurement evaluation. The curriculum quality was tested by 3, 6 and 12 teachers who found the quality of the curriculum to be 81.12/81.25. When this curriculum was used to train 8 teachers, ability scores of analytical thinking were higher. The measurement of analytical thinking in Thai language teaching was 30 questions with the Item Objective Congruence Index equal to 0.60 to 1.0 and a confidence level of 0.78 by the KR-20 formula. The results show that the training curriculum for Thai language teachers in analytical thinking competencies had high performance. Upon follow-up, students who were taught by teachers who were trained in this program had high performance in analytical thinking.

Keywords: development of training curriculum, analytical thinking, competency

ความนำ

การคิดเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิต สังคมจะพัฒนาก้าวหน้าได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมนั้นมีความคิดริเริ่ม การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญที่สุด ดังที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 -2559) ที่กำหนดเป้าหมายว่าคนไทยทุกคนต้องมีทักษะและกระบวนการในการคิด การคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถพัฒนาดตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เติบโตตามศักยภาพ สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่สร้างและพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ที่มีบทบาทโดยตรงกับภารกิจดังกล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันและพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการสอน

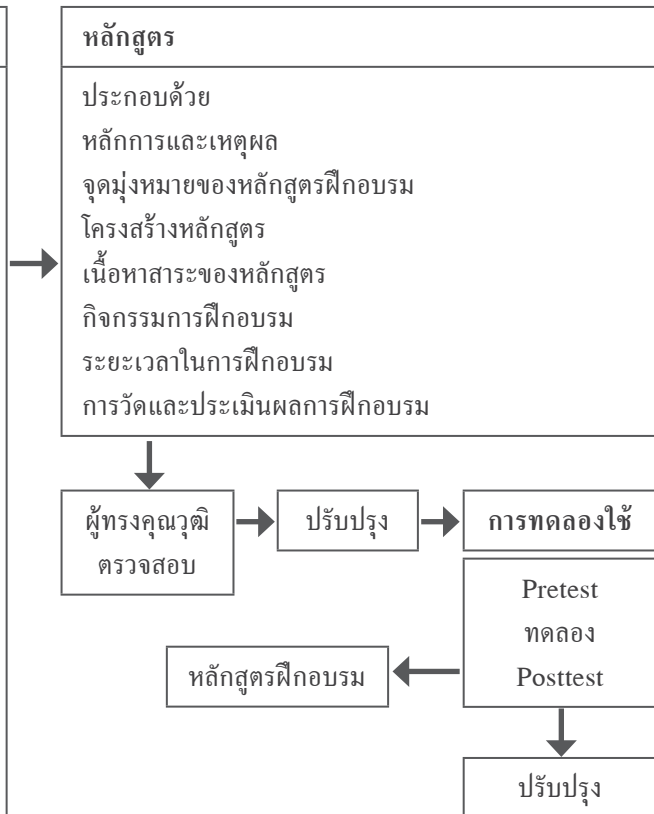
และเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน

วิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่ถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเรียนรู้ของมนุษย์ในการติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจและแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ การคิดวิเคราะห์ ความต้องการและความรู้สึกต่อผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนเด็กให้เกิดความชำนาญทุกทักษะทุกด้าน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ครูภาษาไทยจึงเป็นบุคคลสำคัญในการสอนคิดวิเคราะห์และการฝึกอบรมครูโดยยึดสมรรถนะเป็นฐานจึงเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์
2. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา

แนวคิดทฤษฎี
มาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานสมรรถนะครูภาษาไทยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร Taba (1962) วิเคราะห์ความต้องการของผู้ฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตร Ben-Peretz (1992) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมโครงการวิจัยและพัฒนา แนวคิดการสอนคิดวิเคราะห์ - การคิดวิเคราะห์องค์ประกอบ - การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ - การคิดวิเคราะห์หลักการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน Bloom; ทิสนา แจมมณี รูปแบบและกระบวนการฝึกอบรม ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
 ตอนนี้เป็นการจัดเตรียมเพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดวิเคราะห์ ขั้นที่ 3 การจัดกลุ่มสนทนา เกี่ยวกับการสอน

สมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์

3. ติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์

ภาษาไทยกับการคิดวิเคราะห์ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์

ตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
 ตอนนี้เป็นสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์มีขั้นตอนดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 2 การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อหาประสิทธิภาพ ในตอนนี้เป็นการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับครูภาษาไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน 6 คน และ 12 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มตัวอย่างครูภาษาไทย จำนวน 8 คน

ตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตรฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 เดือน กับนักเรียนที่เรียนกับครูผู้ที่ได้รับการอบรม จำนวน 8 ห้องๆ ละ 40 คน จำนวน 320 คน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ใช้ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ครั้งที่ 1 จำนวน 3 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 6 คน ครั้งที่ 3 จำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างทดลองในสถานการณ์จริงจำนวน 8 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 320 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง (นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ได้รับการฝึกอบรม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของครูและนักเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานของคะแนน ได้แก่ การหาคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความจำเป็นของส่วนประกอบเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมและประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม
3. หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม
4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมก่อนใช้และหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมจากแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-Test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.29-4.86 และค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.71 - 1.00

การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ด้วยการทดสอบครั้งที่ 1 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน พบว่า มีประสิทธิภาพ 84.45/83.88 ครั้งที่ 2 จำนวน 6 คน พบว่ามีประสิทธิภาพ 83.33/85.55 และทดสอบครั้งที่ 3 จำนวน 12 คน พบว่า มีประสิทธิภาพ 81.12/81.25 จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ตามสมมติฐาน และเมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริงจำนวน 8 คน พบว่า ครูที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์มีความสามารถในการสอนคิดวิเคราะห์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 การติดตามผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ได้รับการอบรม จากแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ภาษาไทยจำนวน 30 ข้อ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านการฝึกอบรมมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

การอภิปรายผล

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์ พบว่า

สภาพการจัดการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์ มีการจัดการเรียนการสอนในระดับน้อย ครูมีความต้องการอบรมในด้านความรู้พื้นฐานในการสอนคิดวิเคราะห์ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการคิดวิเคราะห์ ซึ่งการดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นตามกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรดังที่สนใจ กงเดิม (2553) ได้เสนอว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการ ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกอบรม และขั้นที่ 3 การประเมินผลและสอดคล้องกับ ศาคร พุทธปวน (2535, หน้า 23-25) ได้เสนอกระบวนการฝึกอบรมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือขั้นที่ (1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ (2) สร้างและพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร (3) ทดลองใช้หลักสูตร (4) ปรับปรุงหลักสูตร การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นไปตามเทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์ ค้นคว้าเอกสาร และสนทนากลุ่มจึงทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นดำเนินการโดยศึกษาข้อมูล ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนและปัญหาในการสอนคิดวิเคราะห์ การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรม เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานแล้วได้นำข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวมาสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของวิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2534, หน้า 81-83) งามอาจ พงษ์พิสุทธิบุปผา, 2541, หน้า 93-94) ที่ดำเนินการวิจัยโดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร (2) การสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยมีกิจกรรม 3 ประการ คือ การสร้างโครงสร้างหลักสูตร การประเมินโครงร่าง และการปรับปรุงโครงร่าง (3) ทดลองใช้หลักสูตร และ (4) การประเมินปรับปรุงหลักสูตร ส่วนการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการ

ของครูผู้สอนและผลการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ยกวางหลักสูตรประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การฝึกอบรม และจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร พร้อมนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการตรวจสอบหลักสูตรพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความสอดคล้องสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ในครั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางของการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบ (Taba, 1962) ได้เสนอว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สำรวจความต้องการ (2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (3) การเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร (4) การจัดระบบเนื้อหา (5) การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ (7) การกำหนดสิ่งที่ประเมิน สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติและด้านเจตคติ ซึ่งเป็นไปตามองค์ประกอบหลักของหลักสูตร ซึ่ง สัจ จุฑานันท์ (2532, หน้า 236-241) ได้ให้แนวคิดที่ว่าทุกหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใด ๆ ก็ตาม มีความสอดคล้องต่อเนื่องกันอยู่ 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผล

ผลจากการนำหลักสูตรและคู่มือ เอกสารประกอบการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่านตรวจสอบพบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมมีมากจนถึงมากที่สุด ในขณะเดียวกันความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบตามขั้นตอนแนวทางการจัดพัฒนาหลักสูตรของวิชิต วงษ์ใหญ่ (2533, หน้า 16-17) วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2533) พรชัย หนูแก้ว (2541) วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544) และศิริพงษ์ เสาภายนอก (2545)

นอกจากนี้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.25 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่า 0.54 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูง

การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

ในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยใช้ทดลองกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 คน และติดตามผลการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูผู้ผ่านการอบรม หลังการอบรมแล้ว 3 สัปดาห์ จำนวน 320 คน

ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลังจากได้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ตามความสะดวกของตนเอง ในเรื่องของเวลาที่เหมาะสม โดยหลักสูตรการฝึกอบรมในการจัดรูปแบบที่ชัดเจน มีคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นหาคำตอบจากเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรการฝึกอบรมอย่างพร้อมสรรพ เป็นการดึงดูดให้อยากที่จะเรียนรู้ เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนเนื้อหาส่วนใดแล้วยังไม่เข้าใจก็สามารถเรียนเนื้อหาที่ซ้ำๆ ได้โดยไม่มีขีดจำกัดและการทำแบบฝึกหัดในหลักสูตรฝึกอบรมจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮุสตันและคนอื่น (Houston and others, 1972, pp. 10-15) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นความสามารถของชุดฝึกอบรมในการสร้างผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ถึงระดับเกณฑ์ที่คาดหวังผลการเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการฝึกอบรมคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เข้ารับการอบรม หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เข้ารับการอบรมมีความ

พอใจ มีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามแนวคิดของนักการศึกษาอาทิ ฮุสตัน (Houston and others, 1972, pp. 10-15) สมชัย เรืองมณีชัชวาล (2550) เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นสื่อสำหรับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี เพราะหลังจากที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมรวมถึงพบกลุ่มและได้ทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมปรากฏว่าผลการทดสอบหลังการฝึกอบรมจากหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ดังนั้นหลักสูตรฝึกอบรมการคิดวิเคราะห์สามารถนำไปใช้กับบุคลากรที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ ผลการเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถของนักเรียนอันเกิดจากการปฏิบัติการสอนของครูหลังการฝึกอบรม 3 สัปดาห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการปฏิบัติการสอนการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการเรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจัดให้ศึกษาด้วยตนเอง ตามความเหมาะสม ศึกษาได้ตลอดเวลา และมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นได้พัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอนคิดวิเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2552) ซึ่งสังเคราะห์รูปแบบเทคนิควิธีการกระบวนการนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครู ทั้งในและต่างประเทศ พบว่างานวิจัยด้านการพัฒนาครูมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงทดลอง ดังนั้นสภาพความรู้ในปัจจุบันจึงยังขาดแคลนความรู้ในการพัฒนาครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่จะเชื่อมการพัฒนาการคิดของครูไปสู่พฤติกรรม การปฏิบัติการสอนของครู ซึ่งจะส่งผลไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย และได้เสนอแนวคิดว่ากิจกรรมที่ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จประกอบด้วยด้านการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการเรียนรู้จากตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การปฏิบัติจริง

และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างเครือข่ายหนุนเสริม และการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้สอดคล้องกับพหุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และอรรณพ พรสีมา (2546) ได้กล่าวถึง หลักการของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ว่า เป็นการฝึกอบรมในสถานการณ์จริง และความต้องการของ โรงเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับความสามารถของ โรงเรียน การฝึกอบรมต้องเพิ่มความสามารถครูทุกกลุ่ม และเป็นไปด้วยความสมัครใจ ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการอบรม และต้องมีการปฏิบัติจริง ใช้ใน สถานการณ์จริง และสอดคล้องกับแนวคิดที่อมรวิชช์ นาครทรรพ (2546) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์และแนวทาง รูปแบบการพัฒนาครู ซึ่งพบว่าแนวทางและรูปแบบ การจัดการอบรมครูยังเน้นการให้ความรู้จากแนวคิดจาก ผู้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานต้นสังกัด การจัดการอบรม จัดในระยะสั้น ๆ 2-3 วัน ซึ่งไม่ได้เชื่อมโยงการแก้ปัญหา ที่แท้จริงในห้องเรียน ขาดการทดลองทำจริง ซึ่งหลักสูตร ฝึกอบรมนี้ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการฝึกอบรมเกิด จากความต้องการและความสมัครใจของครู และสามารถ เชื่อมโยงกับการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนได้จริง และ สอดคล้องกับทิสแมน เพอร์คิงส์ และเจย์ (Tisman Perking and Jay, 1995, อ้างถึงใน สมใจ กงเดิม, 2553) ซึ่งกล่าวว่า ต้องให้ความรู้ด้านทักษะการคิดและกลยุทธ์ในการคิดที่ เหมาะสมกับการนำไปใช้ในชั้นเรียน จะช่วยให้ครูเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน ซึ่งการพัฒนาการคิดสามารถทำได้ทุกวิชา แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติการสอนคิดวิเคราะห์ต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กับ การนิเทศ ติดตามและการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งเป็นไป ในแนวเดียวกันกับอุมพร หล่อสมฤดี (2545, หน้า 99) ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน พบว่า ควรให้ครูได้ปฏิบัติจริงในลักษณะการฝึกอบรมในระหว่าง ปฏิบัติงาน (on the job training) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำจะทำให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ และสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาครู

และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2543) 4 ประการ ได้แก่ (1) การจัดระบบ และกลไกการพัฒนาครูให้มีคุณภาพการจัดการเรียน การสอนได้ (2) พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (3) จัดระบบการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และ (4) มีระบบเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาครูอย่างรอบด้าน ทั้งในด้าน ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติการสอน และเจตคติในการสอน ซึ่งนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรง ต่อผู้เรียนและโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู ภาษาไทยด้านการสอนคิดวิเคราะห์ เป็นหลักสูตรที่สามารถ นำไปใช้พัฒนาครูภาษาไทยในระดับชั้นอื่น ๆ และครู รายวิชาอื่น ๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำผล การวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. กิจกรรมและองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตร ฝึกอบรม เมื่อนำไปใช้กับครูรายวิชาอื่น ควรปรับให้เหมาะสม กับเนื้อหาและบริบทของผู้รับการฝึกอบรม

2. ในการนำหลักสูตรอบรมไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องควร ให้ความสำคัญของใบงานในแต่ละหน่วย เพื่อให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ อาจเป็นการช่วยเหลือ แนะนำ หรือเพิ่มเวลาในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสอนคิดวิเคราะห์นับเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้อง ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุเกี่ยวกับการ จัดกระบวนการเรียนไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ในมาตราที่ 24 (2) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุไว้ในหลักการของ

หลักสูตร ข้อที่ 5 และในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรข้อ 2 นอกจากนี้ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการเทคโนโลยี ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่ง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

หน่วยงานระดับกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพครูในเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 และ เขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ สามารถนำผลงานวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการสอนคิดวิเคราะห์ อันเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- คันทร คงยีน. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีพศึกษาในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล.
- พรชัย หนูแก้ว. (2541). การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2543). การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. (2534). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สมใจ กงเดิม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสอนคิดวิเคราะห์สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมชัย เรืองมณีชัชวาล. (2550). แนวทางการผลิตอาหารตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดี. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาคร พุทธปวน. (2534). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการใช้จ่ายและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, เอมอร จังศิริพรปกรณ์ และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2552). *รายงานการสังเคราะห์รูปแบบเทคนิค วิธีการนวัตกรรมการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในและต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้และวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ พงษ์พิสุทธิบุปผา. (2541). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมผู้นำทางเกษตรสำหรับนักเรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท*. ปรินญานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรวิชัย นาคทรพ. (2546). *โครงการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- อเนก พ.อนุกูลบุตร. (2554). *สอนให้คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: อีดีเบส.
- อเนก พ.อนุกูลบุตร. (2547). *การสอนให้คิดเป็นการคิดวิเคราะห์*. *วารสารวงการศึกษา*, 1, 63-66.
- อรพรรณ พรสีมา และ พงษ์ศิริบริบูรณ์. (2546). *รายงานการสังเคราะห์การวิจัยและพัฒนากระบวนการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรพรรณ พรสีมา. (2537). *เทคนิคการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทุมพร หล่อสมฤดี. (2545). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน*. ปรินญานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Houston, R. W. and Others. (1972). *Developing instructional modules A modular system for writing Modules*. Houston: Texas College.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.